

Pojęcie „prawica” w rozumieniu uczniów szkoły średniej²

Część A

Analiza odpowiedzi modelowej pojęcia PRAWICA

Zaproponowana w pracy Joanny Piłat odpowiedź modelowa pojęcia *prawica* cechuje się zastosowaniem wielu pomocniczych określeń naukowych, których zrozumienie wpływa na to, czy interpretację pojęcia kluczowego można uznać za poprawną. Do pojęć, które mogą utrudniać interpretację hasła głównego należą:

- *wartości nadrzędne* (zdolność do wyłonienia wartości nadrzędnych dla danego społeczeństwa może okazać się trudne bez dodatkowej pomocy),
- *system społeczny*,
- *interes narodowy*,
- *ruchy społeczne*,
- *działania integracyjne* (w jakim obszarze? własnego kraju np. mniejszości czy integracji zewnętrznej?).

Owe pojęcia naukowe opisują pojęcie prawicy w bardzo ogólnych frazesach. Pojęcie modelowe, zaczynające od przywołania historycznej etymologii związanej z rewolucją francuską, nie musi implikować związków z konserwatyzmem, np. w wydaniu bałkańskim. Typowe dla owego pojęcia naukowego jakim jest PRAWICA jest fakt, iż znaczenie tego pojęcia omawia się przez szereg innych pojęć, na zasadzie gradacji (czyli od góry do dołu). Istotne jest także zawarcie pojęć potocznych pomiędzy słowami naukowymi, np. „*bywa nieufna wobec różnych działań integracyjnych i ponadnarodowych...*”³; nieufność ma tutaj tak szerokie rozumienie, iż w kwestii politycznej może być utożsamiana z nacjonalizmem, a w innym rozumieniu „oczekiwania na decyzję” w kwestiach dyplomatycznych.

Część B

Analiza odpowiedzi uczniów

Odpowiedzi uczniów można tutaj podzielić ze względu na stopień ich zgodności z odpowiedzią modelową:

- odpowiedzi całkowicie prawidłowe

Przykładowa odpowiedź to „*Prawica grupuje partie o poglądach liberalnych gospodarczo, konserwatywnych, odwołujących się do tradycji narodowych i najczęściej tradycji katolickich*” uczeń posłużył się tutaj wysoką znajomością pojęć naukowych jak i wiedzą związaną z użyciem tych pojęć.

¹ Uniwersytet Wrocławski. Doktoranckie Studium Nauk o Polityce, Filozofii i Socjologii.

² Autorka artykułu dokonując interpretacji korzystała z materiałów opracowanych przez Joannę Piłat (patrz s. 78-83). Oba teksty należy czytać łącznie.

³ Fragment odpowiedzi modelowej przyjętej przez Joannę Piłat (por. s. 79).

- odpowiedzi niepełne prawidłowe
Tutaj przykładowe odpowiedzi to” *Grupa poglądów politycznych silnie związana z tradycją narodową i konserwatywnych poglądach*”
- odpowiedzi błędne
„*Partia lub koalicja sprawująca władzę w rządzie (mająca większość)*”
Można też wyróżnić szczególną grupę odpowiedzi uczniów opierających się wyłącznie na spostrzeżeniach.
- odpowiedzi oparte wyłącznie na obserwacji społecznej, skojarzeniach
„*Kojarzy mi się to z rządem. Prawica stoi wyżej niż lewica...*”
„*Są to partie , których program zwraca uwagę na dobro narodu*”
Istotne jest w odpowiedziach uczniów, iż używane przez słowa były cechami przedmiotów „*Partie zasiadające w sejmie z prawej strony, charakteryzują się bardziej konserwatywnym podejściem i wartościami takimi jak: rodzina, naród.*”
Często odpowiedzi te, opierały się o wskaźniki własnych subiektywnych odczuć czy doświadczeń.

Część C

Wnioski metodyczne

W formułowanych odpowiedziach widać, iż pewna grupa uczniów świadomie używała pojęć naukowych, zgodnie używając ich z innymi słowami. Jednak ta grupa odpowiedzi była mniejszością. Znajdowały się też odpowiedzi zawierające pojęcia naukowe, ale wyjaśniane potocznym językiem. Zdecydowaną większość stanowią odpowiedzi zawierające potoczne skojarzenia, synonimy lub własne doświadczenia. Sytuacja konfrontacji ucznia z pojęciem modelowym ukazała zróżnicowaną umiejętność wyjaśniania hasła naukowego, choć wyrażonego w potocznej formie „prawica”. Istotną była w tym zadaniu zarówno wiedza ucznia jak i orientacja na poszukiwanie zasobu pojęć związanych z określeniem kluczowym. Rola nauczyciela przy tworzeniu definicji skłaniałaby do wytłumaczenia znaczeń niezrozumiałych w definicji kluczowej, która to przede wszystkim sprowadzałaby się do zrozumienia owego pojęcia. Następnie poszukiwanie synonimów i odpowiedników słów potocznych w języku naukowym pomogłoby w kreatywnym tworzeniu definicji. Krytyczne myślenie ucznia nauczyciel mógłby wypracować poprzez analityczne i interdyscyplinarne wyjaśnianie pojęć, np. zarówno w rozumieniu ekonomii, sfery religijnej i ideologicznej. Tutaj kreatywność nauczyciela jak i klarowność wprowadzanych przez niego pojęć, które wymagają ścisłości jak i ukazanie interdyscyplinarności innych określeń, pozwoli uczniowi na samodzielną umiejętność doboru słów w tworzeniu definicji.